

Anyám tyúkjá (1)-(2)

DIGITÁLIS TYÚK

OKTATÁSI PROJEKT

Weöres Sándor:

Bolero

A 'DIGITÁLIS TYÚK' OKTATÁSI PROJEKTRŐL

Az Örkény Színház 2014-ben mutatta be „a magyar irodalom kötelező verseit” megszólaltató *Anyám tyúkjá (1)*, majd 2017-ben az *Anyám tyúkjá (2)* című előadást. Mindkét produkció évek óta repertoáron van, a siker azt mutatja, hogy a közönség szeret ebben a formában találkozni a jól ismert versekkel.

A Digitális tyúk akkor búj ki a tojásból, amikor Magyarországon a COVID-19 vírus miatt elindult “a tantermen kívüli, digitális munkarendű oktatás”, és megnőtt az igény az online mozgósítható tanulási lehetőségek iránt.

A Digitális tyúk “válogat a kendermagban”: felcsippent egyet-egyét a két előadásban elhangzó mintegy 150 vers közül, mi pedig felidézzük a vershez kapcsolódó olvasási élményeinket, és ismét ránézünk a színpadi történetre...

A színházi élmény megidézéséhez a két előadás premierjén rögzített, egykamerás felvételeket használjuk, amelyek eredetileg a színház archívuma számára készültek, és természetesen nem vetekedhetnek egy profi színházi közvetítés technikai színvonalával. Az élő színpad varázsával sem vehetik fel a versenyt. A játék, a gondolkodás során tehát mozgósítjuk a színházi emlékeket. És persze a képzeletünket, ami nélkül a színház sem tudna hatni ránk soha.

HOGY ÉL A VERS A SZÍNPADON?

Várad Szabolcs költő, a két produkció verseinek válogatója a Magyar tanárok Egyesülete és az Örkény Színház közösen megrendezett konferenciáján¹ [Hogy él a vers a színpadon?](#) címmel tartott előadást. Ezt a címet vesszük kölcsön, és az ő gondolatmenetét használjuk sorvezetőnek, amikor egy-egy vershez közelítünk.

Az *Anyám tyúkjá (1.)* és az *Anyám tyúkjá (2.)* két önálló színdarab, amelyeknek – ahogy Várad Szabolcs fogalmaz – a párbeszédbe elegyedő versek a szereplői. Az egy-egy láncolatra felfűződő versek egymással folytatott beszélgetését természetesen csak a színházba látogató néző tudja meghallgatni. A szemezgetéssel azonban megpróbálunk néhány versszereplőnek külön-külön is mélyen a szemébe nézni...

¹ A konferenciáról bővebben: [>>> A színház iskolája 3](#)

WEÖRES SÁNDOR

BOLERO

Mind elmegyünk, a ringatózó fák alól mind elmegyünk,
a párás ég alatt mind indulunk a pusztaságon át
a száraz ég alá, ahányan így együtt vagyunk,
olyik még visszanéz, a holdsugár a lábnyomunkba lép,
végül mind elmegyünk, a napsütés is elmarad
és lépdelünk a csillagok mögött a menny abroncsain,
tornyok fölé, olyik még visszanéz és látni vágy,
hullott almát a kertben, vagy egy bölcsőt talán
ajtó mellett, piros ernyő alatt, de késő már, gyerünk,
ahogyan a harangok konganak, mind ballagunk
mindig másként a csillagok mögött, a puszta körfalán,
ahányan végre így együtt vagyunk, mind elmegyünk.

(1979)

ÖRKÉNY SZÍNHÁZ – IRAM

A **Digitális tyúk** projekt stábja:

Koncepció és szövegek: **HUDÁKY RITA**
Videó: **SZAKÁCS ESZTER**
Pedagógus konzulens: **IVÁNYI-SZABÓ RITA**
KODÁCSI BOGLÁRKA

<https://iram.orkenyszinhaz.hu/digitalistyuk/>

2020

A VERS SZÍNPADA – GONDOLKOZZ VELÜNK!

Mielőtt megnézed az *Anyám tyúkjá (1)* premierjén készült felvételt, érdemes előzetesen is elmélyülni a szövegben. Hogyan elevenedik meg a vers a képzeleted színpadán?

Gondolatébresztőként [Várady Szabolcs Hogy él a vers a színpadon?](#) című esszejéből emelünk ki részleteket. A szöveget teljes egészében [ITT](#) olvashatod el.

1 'értelem és forma'

“Vita tárgya olykor, hogy mi jobb: olvasni a verset vagy hallgatni? Továbbá, hogy ha elmondják, elszavalják, mit kell benne hangsúlyozni: a formát vagy az ‘értelmet’? Itt persze mindjárt az a kérdés is felmerül, hogy mi a vers értelme.” – [írja Várady Szabolcs. >>>](#)

“A költők rendszerint a formát hangsúlyozzák. Vagy mondjuk óvatosabban: hangsúlyozzák a formát. Ahogy olykor a szemükre vetik: kántálnak /.../ úgy tetszik, számukra az a vers legfőbb tartalma, hogy formája van” [>>>](#)

- Mit gondolsz Weöres Sándor versének a *formájáról* és az *értelméről*? Összhangot vagy szembenállást érzékelsz? A forma vagy az értelem ragadja meg inkább a figyelmedet az olvasáskor?
- Próbáld meg ritmizálni a szöveget! Milyen szabályosságokat és milyen szabálytalanságokat tudsz megfigyelni? Végig egyenletes a ritmus vagy érzel benne felgyorsuló/lelassuló részt is?
- Olvassátok fel egymásnak a verset minél többen! Figyeljétek meg, hogy a versolvasók hol vesznek levegőt, vagy hol tartanak esetleg kisebb szünetet. Mit tapasztaltok? Hasonló felolvasásokat hallottatok? Mit mondanak a felolvasók: természetesen adódik a levegővételek helye, vagy bizonytalankodtak néhol? A természetes beszéd, az írásjelek vagy a versritmus, a sortörések irányították inkább az olvasást?

2 'indulatmenet'

“A versek szerkezetének megjelölésére Füst Milán az 'indulatmenet' szót használta. /.../ a crescendókat, decrescendókat figyelve a vers zenei leképezése sem tűnik lehetetlennek.” [>>>](#)

- Milyen a *Bolero* “indulatmenete”? Hogyan kottáznád le, esetleg rajzolnád meg (vagy ábrázolnád más módon) a szövegben bejárt út íveit?
- Az idézetben szóba kerül a versek “zenei leképezésének” lehetősége. Weöres Sándor verseit talán minden más magyar költő verseinél gyakrabban zenésítik meg. Szerinted mi indokolhatja egy vers énekelt (és esetleg zenével is kísért) előadását? Mit adhat hozzá a szöveghez ez a színrevitel? Mit vehet el?
- Gondolkozz el egy Weöres Sándor-vers lehetséges megzenésítésén! Milyen hangszert, énekehangot (férfi, női, kórus...), tempót, zenei stílust választanál? Miért? Ha van kedved, dolgozd ki az ötletedet, és készítsd el a megzenésítést!

3 'mint a műfordító'

[A színész] “természetesen az ellenkező irányból, kívülről közelít a vershez.² Tevékenységét Babits [...] a műfordítóéhoz hasonlítja: úgy egyensúlyoz a vers zenéje és értelmi menete közt, mint a műfordító. Amit elveszít a vámon, azt megnyerheti a réven: a saját eszközeivel, a saját egyéniségéből végül is teljes, új műalkotást tud létrehozni, »amely – mondja Babits – nem azonos a költő művével, de nem is egészen idegen attól.«” [>>>](#)

- Ebben a dokumentumban két beágyazott videofelvételt találsz. Az egyik a költő mondja saját versét egy régi tévéfelvételen, a másikon egy színészekből álló kórus adja elő a szöveg megzenésített változatát. Szerinted az előadó személye, illetve az előadás módja és médiuma hogyan befolyásolja a vers jelentését?

4 'a vers színpada'

“Némi túlzással azt mondhatnánk, a vers színpadán a szavak a szereplők, a cselekmény az egymáshoz való viszonyuk, konfliktusaik és egymásra találásaik, valamint – nem utolsósorban – formába rendeződésük története. [...]

Babits [...] arról beszél, hogy a szavaló nemcsak olyan, mint a fordító, hanem olyan is, mint az illusztrátor: képet társít a szöveghez. Ahogy egy regény illusztrátora a szavakban megjelenített szereplők testi valóját mutatja meg, úgy a vers előadójának élő hangja, arckifejezése, mozdulatai is mást tudnak és mást kénytelenek megfogni a valóságból, mint amit a költő a saját eszközeivel, a szavakkal létrehoz. »Mert más az érzés drámai oldala – mondja Babits –, mint a lírai: és az előadó, éppen eszközeinél fogva, akarva, nem akarva kényszerül ezt a drámai oldalt is kidomborítani.«” [>>>](#)

- A *Bolero* színpadán hol találod meg a drámaiságot, milyennek látod a “szavak viszonyát, konfliktusait”?
- Keresd ki a vers igéit: mik a fő cselekvések?
 - Milyen cselekvés ismétlődik, variálódik a versben?
 - Hogyan köthetők a cselekvőkhöz (mind és olyik)³ az ismétlődő és nem ismétlődő elemek?
 - Milyen terek jelennek meg a versben?
- Hogyan hoznak létre ritmust a szavak? Milyen ritmust találsz a mind szó ismétlődésében?
- A keretes szöveget nyitó és záró állítás – mind elmegyünk – többször is ismétlődik. Ennek alapján képzeld el spirálként a verset: melyik szó lenne a spirál örvényének középpontja, magja?

[A Bolero oldala a digitális tyúk projektben >>>](#)

² A költőkkel szemben, akik – Várady Szabolcs elemzése szerint – saját verseik elmondása során gyakran inkább „belülről”, a forma felől építkeznek.

³ olyik = némelyik, egyik-másik

BOLERO, TÁNC, HALÁLTÁNC

A vers műfaját vizsgálva két fogalommal érdemes megismerkedni:

1 'bolero'

A cím egy nem irodalmi műfajhoz köti a verset. A *bolero* egy régi spanyol népi tánc: mérsékelt, de fokozható tempójú, háromnegyedes vagy kétnegyedes ütemű, beékelte megállásokkal tűzdelt, csalogató páros.

Öt fő részből áll: paseo traversias, diferencias, traversias, finale⁴

[ITT>>>](#) és [ITT>>>](#) megnézheted a táncot.

2 'haláltánc'

A verset a tartalma egy késő középkori eredetű allegorikus műfajhoz, a haláltáncához köti. A *haláltáncok* (francia 'danse macabre') képből és versben figyelmeztetik az élőket a halál közelségére. A költészetben, képzőművészetben vagy akár színpadijátékban csontvázként ábrázolt halál utolsó táncba hívja, és gyakran hegedű-, fuvola-, dobszó kíséretében, tánclepcsében viszi magával a különböző társadalmi típusokat képviselő embereket.

Haláltánc jelenet Ingmar Bergman *A hetedik pecsét* (1957) című filmjéből

⁴ paseo = járás, séta; traversias = felvonulás; diferencias = vita, veszekedés; finale = befejezés

JAMBUSOK, SZÜNETEK, LEVEGŐVÉTELEK

1 'versforma'

A 12 soros vers szabálytalanul váltakozó 14 és 16 szótagos sorokból áll (kivétel a 13 szótagos 8. sor). A ritmust a jambikus lejtés határozza meg: a verslábak kétharmada tiszta jambus (U –), a többi versláb döntő többsége pedig semleges lejtésű spondeusz (– –), így szinte zavartalanul érvényesül az egyenletes, ringatózó ritmus (*tadam-tadam*).

Az első hét sor ritmusa:

1. – –|U –|U –|U –|– –|U –|– –|U –
2. U –|– –|U –|– –|U –|U –|U –|U –
3. U –|U –|U –|U –|U –|U –|U –
4. U –|– –|U –|U –|U –|U –|U –|U –
5. – –|– –|U –|U –|U –|U –|U –
6. – –|U –|U –|U –|U –|U –|– –|U –
7. – –|U –|U –|– –|U –|– –|U –

A „kilógó” sorok:

8. – –|– –|U –|– √|U –|– –|U –
9. – –|– –|U U|– –|U –|U –|– –|U –
10. U U|U U|U –|– –|U –|– –|U –

A 8. sor (*hullott almát a kertben, vagy egy bölcsőt talán*) szabálytalan rövidségét egy sorközépi szünet, hiány okozza, amit a kertben szó utáni vessző és a rákövetkező jambus határozottan kijelöl. A szünet és a sűrűsödő spondeuszok együtt lassítják, akasztják az eddigi ritmust, a 9. és a 10. sorban pedig a pirrichiusok (U U) által vetett kis örvények okoznak rendezetlen, szabálytalan gyorsulásokat. A vers első felének egyenletes rintatózása

az utolsó két sorban tér vissza ismét:

11. – –|– –|U –|U –|U –|U –|U –|U –
12. U –|– –|U –|U –|U –|– –|U –

2 'a hangzó szöveg'

Előadói döntés kérdése, hogy a versmondást mennyire határozza meg a versforma és mennyire az értelmi egységek. A döntési lehetőségek egyik véglete a skandálás, amely csak a forma által diktált ritmust hangsúlyozza, és eltekint az értelemről. A másik lehetséges véglete a jelentést hangsúlyozó beszéd, amely a saját ritmustörvényeinek érvényesítése közben teljesen elfedi a versritmust.

Hogyan viszonyul egymáshoz a forma és a jelentés által diktált ritmus a *Bolero*-ban?

1) Forma: A fent leírtak alapján nagyjából egyenletes jambikus ritmus határozza meg a szöveget. Formai alapon a verssor a szótagok hosszúságához hasonlóan meghatározó ritmikai egység: a szünetek (és a beszéd során szükséges lélegzetvételek) a sorvégekhez rendelődnek. A vers egyenletes hosszúságú sorai tehát a szünetek, lélegzetvételek szempontjából is egyenletes ritmusú megszólalást feltételeznek.

2) Értelem: A jelentésközvetítő hangzó beszédben az értelmi egységek, vagyis a mondatok, tagmondatok határai jelölik ki a szüneteket (lélegzetvételeket). Az értelmi egységek ebben a versben nem igazodnak a sorok egyenletességéhez. A rövid és hosszú tagmondatok rendszertelenül váltakoznak, egyes sorvégeknél nem lehet szünetet tartani, a mondat váratlanul áthajlik a következő sorba. A szünetek, levegővételek ritmikailag csapongóan, kiszámíthatatlanul, hol rövidebb, hol hosszabbra nyúló egységek után követik egymást.

A *Bolero*-ban tehát a ritmust egyfelől a versforma szabályossága, egyenletessége, másfelől a jelentés-alapú egységek szabálytalansága, egyenetlensége határozza meg.

Hudáky Rita

A KÖLTŐ VERSOLVASÁSA

<https://youtu.be/Sh10pcWiD6M>

Weöres Sándor különleges, autentikus versmondása átadja a versritmus kettősségét: a fa alatt álló költő végig egyenletesen ringatózik, enyhén erre-arra dől. Erre a ringatózásra ülteti rá a jelentésközvetítő (nem skandáló) szövegmondást, amit levegővételeivel értelmi egységek alapján tagol:

• Mind elmegyünk, a ringatózó fák alól mind elmegyünk,
• a párás ég alatt mind indulunk a pusztaságon át
a száraz ég alá, • ahányan így együtt vagyunk,
• olyik még visszanez, a holdsugár a lábnyomunkba lép,
• végül mind elmegyünk, a napsütés is elmarad
és lépdelünk a csillagok mögött • a menny abroncsain,
tornyok fölé, • olyik még visszanez és látni vágy,
hullott almát a kertben, • vagy egy bölcsőt talán
ajtó mellett, piros ernyő alatt, • de késő már, gyerünk,
ahogyan a harangok konganak, mind ballagunk
• mindig másként a csillagok mögött, a puszta körfalán,
• ahányan végre így együtt vagyunk, mind elmegyünk.

...LÁTNI VÁGY...

“*Mind elmegyünk*”: a verset keretbe foglaló kifejezés a szöveg kulcsa és különböző megfogalmazásokban ismétlődő, egyetlen bizonyos állítása, amelyet egész igecsoport variál, erősít:

elmegyünk (4x), *indulunk*, *lép*, *elmarad*, *lépdelünk*, *gyerünk*, *ballagunk*.

A menetelésen kívül egyetlen emberi cselekvésről esik szó a versben, a nézésről:
visszanéz (2x), *látni vágy*.

A látás és a láttatás a meneteléssel egyenrangú versépítő motívum. Két tekintet, két perspektíva, két nézőpont kerül egymás mellé:

1 ‘Az átfogó tekintet’

Az első nézőpont a vonulás egészét kísérő átfogó tekinteté. A többes szám első személyű megszólaló ugyan részese, de ugyanakkor egybenlátója is a folyamatnak. Nézőpontja elemelkedik a puszta résztvevő nézőpontjától, és egy emberin túli, univerzálisan tág perspektívából lát rá a változó táj elemeire:

Az indulás az élet teréből történik: *ringatózó fák alól, párás ég alól*. A menet célját a vers eleje fogalmazza meg a kiinduló tér hasonlatosságára és ellentétéként: *a párás ég alól ... a száraz ég alá*. A körkörös, keretes szerkezet tehát a tér láttatásában hurokszerűen érvényesül: a szöveg az ‘ég’ motívum megismétlésével visszaköti a célt a kiindulóponthoz. A cél felé vezető út tájelemei: *a menny abroncsai, tornyok fölé* (ezzel a mozgás függőleges iránya is felerősödik), *a csillagok mögött, a puszta körfalán*. Az utolsó elem (*puszta körfala*) nem csak képként ábrázol kört, hanem fogalmilag is újabb hurkot köt a vers eleji *pusztaság* motívumának megismétlésével.

2 ‘A visszanézők’

A másik nézőpont a menetben résztvevő egyéneké, a ‘visszanézőké’. Az ő pillantásuk azonban akadályba ütközik: a vonulók nyomában járó fénysugár eltakarja a tekintet elől a hátramaradó tájat (4. sor). Az egyre üresebb térből eltűnnek a fények. Az élet dolgokkal, tárgyakkal (színekkel) telített világa a látás számára már nem, csak a látás emlékezete számára derenghet fel.

Hudáky Rita

MIT MOND A TUDOMÁNY?

1 'zeneiség'

CZIGÁNY GYÖRGY

Weöres Bolerója: szelíd. Tizenkét sorban mennyi változat! Mennyi visszatérés, ismétlés; nyitás és zárás azonos abroncsába fogva mennyi sarokba szorított s mégis kinyíló dallam – szinte hihetetlen! „Mind elmegyünk” – ez négyszer fordul körbe, de változatai (mind indulunk, és lépdelünk, mind ballagunk) tovább szövik az egyhangú menetelés homályba borult képeit. Kétszer csendül meg: „a csillagok mögött”, kétszer: „a pusztaságon át” illetve a „puszta körfalán”, kétszer: „ahányan így együtt vagyunk”, súlyos szóval terhelt a befejező sorban: „ahányan végre így együtt vagyunk.” Kétszer mondatik: „olyik még visszanéz” – s hozzá a tehetetlenül, távolról csengő rímek; szinte véletlenül sodorja őket egymáshoz ez a szomorú és józan keringő, benne a mély magánhangzózene: ahogyan a harangok konganak.. . Még látni vágyunk (tán fényes fuvola-szólóként?) „egy bölcsőt talán, ajtó mellett, piros ernyő alatt, de késő már, gyerünk” – íme valamiképp a Bolero légköre.⁵

2 'tánc'

PETHŐ ILDIKÓ

... a bolero nemcsak zenei műfaj, hanem tánc is. Úgy gondoljuk, a versnek ez utóbbihoz jóval több köze van, mint a zenei műfajhoz. Mielőtt rátérnénk a tánc jellegzetességeinek ismertetésére, felvázoljuk az ismétlődések, variációk és a nem ismétlődések sémáit, melyek mind egymásra felfűzhetők.

1. a fő cselekvés ismétlődései, variációi:

mind elmegyünk, mind elmegyünk, mind indulunk, végül mind elmegyünk, és lépdelünk [gyerünk], mind ballagunk mindig másként, mind elmegyünk

2. a cselekvők számára vonatkozó variációk:

ahányan így együtt vagyunk, ahányan végre így együtt vagyunk (kapcsolódik a fő cselekvéshez: *mind elmegyünk*)

olyik még visszanéz, olyik még visszanéz és látni vágy (nem kapcsolódik a fő cselekvéshez: egyes ember, emlék egyedisége, vissza ↔ mind, el, végcél)

⁵ [Czigány György: Vers, zene, Weöres Sándor. Jelenkor, 1983 június >>>](#)

3. a fő cselekvéssel egyidejű történet:

a holdsugár a lábnyomunkba lép, a napsütés is elmarad (a fő cselekvés igéit variálja, ugyanakkor kapcsolódik a térbeliség sorához is)

4. térbeliségre vonatkozó ismétlés és variációk:

ringatózó fák alól, a párás ég alatt, a pusztaságon át, a száraz ég alá, a csillagok mögött, a menny abroncsain, tornyok fölé, a csillagok mögött, a puszta körfalán

5. nem ismétlődő egységek:

(láttni vágy) hullott almát a kertben, vagy egy bölcsőt talán ajtó mellett, piros ernyő alatt, de késő már, [gyerünk], ahogyan a harangok konganak

Valóban, a versben ezek az ismételt és variált egységek keringenek, de nem a spanyol zenei bolero AAB, hanem a tánc ABA szerkezete szerint. A bolero spanyol tánc, amit leginkább párosan, kevésbé gyakran szóló táncként adtak elő. Három részből áll, melyek mindegyike a paseo-val, promenáddal, azaz a mérsékelt tempójú sétával kezdődik. Nem nehéz hasonlóságot látnunk a vers fő cselekvése (*elmegyünk*, a három fő részre vonatkoztatva: *mind indulunk, és lépdelünk, mind ballagunk*) és a tánc említett jellegzetessége között. Két táncos esetében az első és a harmadik részt párban, a középső részt szólóban adják elő. A szólórész különbözik a párostól abban is, hogy bonyolult, gyors tempójú lépéssorozatot tartalmaz. Tehát markánsan elválnak az A részekről. Kézenfekvő, hogy a versben a nem ismétlődő egységekből álló sorok felelnek meg a szóló résznek, ami, mint az már az ismétlődő, variált és nem ismétlődő elemek bemutatásakor láthatóvá vált, az egyes ember emlékképeit tartalmazza, s irányultságában is (vissza ↔ valami felé való haladás) teljesen ellentétes az A részekkel. Czigány szerint Weöres *Bolero*ja "szelíd". S valóban, a markáns ritmusok helyett szelíd motívumkeringés jellemző a vers egészére. Ez a szelídség abban is megmutatkozik, hogy az A és B, valamint a B és A részek közti átmenet nem szakadékszerű, hanem előkészített, megelőlegzett (*olyik még visszanéz* → megelőlegzés, ennek variációja a szóló B rész kezdete → *olyik még visszanéz és láttni vágy*, valamint a B részből utal a záró A részre a fő cselekvés felszólító módú változata → *gyerünk*). A versnek egyetlen szava (*gyerünk*) sűríti magába a bolerótól megszokott, de a versben nem artikulált pregnánságot, markánságot. Ez a szó egyszerre variált és nem ismétlődő elem. szinte kikiált az egész vers intonációjából.⁶

⁶ [Pethő Ildikó: A zenei elv, zenei műfajok és kompozíciós technikák Weöres Sándor költészetében. PhD-értekezés, 2004 >>>](#)

A BOLERO AZ ÖRKÉNY SZÍNPADÁN

A képre vagy az ikonra kattintva, illetve a link segítségével megnézheted a 2020-as stream-felvétel részletét, amelyen a társulat éneкли Weöres Sándor versét.

<https://youtu.be/rB9z6-Q54J8>

A SZÍNPAD VERSE – GONDOLKOZZ VELÜNK!

“A versek többségét a költője biztosan nem így mondaná, és nem is ilyenek képzelte el. De azt eddig is tudtuk, hogy a vers annyiszor születik meg, ahányszor elolvassa egy-egy fogékony olvasó” – [írja Várady Szabolcs >>>](#)

- Hogyan hatott rád a kórusként előadott vers? Milyen érzéseket támasztott benned?
 - Figyeld meg a vers előadóit: hogyan helyezkednek el a színház terében? Hogyan irányítja a kórusvezető a színészeket?
 - Ha készítettél rajzot az olvasott szöveg ‘indulatmenetének’ ábrázolására, akkor ismételd meg a kísérletet a stream-felvétel hallgatása közben is. Vesd össze a két ábrát egymással: milyen hasonlóságokat, milyen eltéréseket láatsz? (A feladat bővíthető Weöres Sándor saját versmondásának vizsgálatával is.)
 - Hasonlítsd össze az olvasott vers ritmusát a megzenésítés ritmusával és Weöres Sándor saját versmondásával is!
- Az alábbi szövegben bejelöltük a kórusváltozat kitartott szüneteit:

👁️ Mind elmegyünk, a ringatózó fák alól mind elmegyünk, 👁️
a párás ég alatt mind indulunk a pusztaságon át 👁️
a száraz ég alá, ahányan így együtt vagyunk, 👁️
olyik még visszanez, a holdsugár a lábnyomunkba lép, 👁️
végül mind elmegyünk, a napsütés is elmarad
és lépdelünk a csillagok mögött a menny abroncsain,
tornyok fölé, 👁️ olyik még visszanez és látni vágy,
hullott almát a kertben, 👁️ vagy egy bölcsőt talán
ajtó mellett, piros ernyő alatt, 👁️ de késő már, 👁️ gyerünk, 👁️
ahogyan a harangok konganak, mind ballagunk
mindig másként a csillagok mögött, 👁️ a puszta körfalán,
ahányan végre így együtt vagyunk, mind elmegyünk. 👁️

[A megzenésítés szerzője Kákonyi Árpád. Itt letöltheted a mű kottáját >>>](#)

KORONÁS SZÜNETEK, ZENEI GESZTUSOK

Weöres Sándor remekműve katartikus zárlat az *Anyám tyúkja (2)* versfolyama végén. Az olvasható, mondható vers titkát kutatva felfigyelhettünk a szívdobogást idéző, de időnként szabálytalanná váló ritmusra, a különös megállásra, szünetre a jambusok között, a lélegzetvételek sűrűsödésére és ritkulására, a transzcendens tájak, fények, színek motívumaira...

Az énekelt szöveg a teljes társulat előadásában hangzik el. A színészek a színpadon és a nézőtéren, két egymással szembeni foltban, de egyenletes rendezettségben ülnek, állnak. Közöttük – mintha csak a versnek a 'gyerünk' szó által megképzett forgástengelyére rímelve az elhelyezkedés –, egy kissé eltolt középpontban: a karvezető. Mindenki koncentrált figyelemmel fordul felé. Ő menetelteti és ő állítja meg időről időre a feszes tempójú, letisztult dallammal felhangzó kórust. A tempó és a dallam fordulatai tisztán lekövetik a vers sűrűsödési pontjait, dinamikáját, és a figyelem középpontjában tartják a szöveget. Az előadás érzelmi ereje Weöres művének tiszteletéről és mély értéséről tanúskodik.

A zeneszerzővel és néhány zeneértő fiattal beszélgettünk a Bolero-kórusról. Néhány mondat az elemző beszélgetésből:

Kákonyi Árpád, zeneszerző: "... talán a koronás szüneteket emelném ki ... szóval hogy mindig meg-megáll kiszámíthatatlan időre a vonulás, aztán mindig újraindul. Ezért aztán soha nem tudod, hogy mikor van vége igazából a dalnak, mert közben is sokszor azt hiszed már, hogy vége, de aztán mégis folytatódik, a legvégén meg meglepetésként ér, hogy tényleg vége van..."

Zsófi: Nekem az tűnt fel, hogy a ritmus egy-két kivételtől eltekintve mindenhol igazodik a szöveg időmértékes ritmusához. Nincsenek hajlítások, minden szótag egy hang. Ezekről nagyon szövegmondós, amire még ráerősít az is, hogy alig mozog a dallam, ahol változik is a hangmagasság, ott is csak egy hangot lép le vagy fel. Két helyen mozgalmasabb a dallam, ahol a szöveg visszaemlékezésről szól, aztán visszaáll a menetelésbe.

Máté: Nem tudom, hogy véletlen-e, de a Ravel Bolero-jához hasonlóan ebben a kottában is gyakran ismétlődnek a nyújtott ritmusok és triolák, amiktől a zene ritmikája monoton és feszes lesz, ami ellenpontozza a nyugalmat.

Hanna: Zeneileg ott vannak a csúcspontok, avagy a legmagasabb hangok, dinamikában is a leghangosabb és leginkább kiugró részek, amikor 'olyik még visszanez...'. Van valami nagyon nyugodt, bizalmas, egyenletes dallama az elmenésnek, a halálnak, és van egy izgatottabb, rendetlenebb, intenzívebb, váratlanabb dallama az élethez kötődésnek... Érdekes különbség számomra, ha képpel nézem a felvételt vagy csak hallgatom. Kép nélkül nem csak az a játékossága van meg, hogy nem tudjuk, mikor folytatódik, hanem valahogy az a jelentése is jobban érvényesül, hogy nem tudjuk, elmentek-e már... Szerintem ez nagyon szép zenei gesztus erre a versre.

(Kákonyi Árpáddal, Cseri Hannával, Dohy Zsófiával és Ficzeré Mátéval
Hudáky Rita beszélgetett)